

жень судовою владою є необхідною умовою функціонування двох інших гілок влади — виконавчої та законодавчої у контексті правових механізмів стримувань і противаг у системі державної влади. Скасування судової влади зумовить ускладнення у здійсненні державної влади на демократичних засадах, а за певних обставин — і зовсім припинення її функціонування. Студенти отримують знання щодо ознак судової системи України, до яких можна віднести єдність, наявність конституційної та загальної юрисдикції і моноцентризм. Судова система України є системою унітарної держави, котра на відміну від федеративних держав, де існує як система федеральних судів, так і судів окремих суб'єктів федерації (штатів, земель, областей і країв), має єдину судову систему, що не передбачає поділ предмета юрисдикції між судами за ознакою приналежності до різних внутрішньодержавних утворень. Принципи судової системи являють собою керівні (фундаментальні) засади, встановлені Конституцією України, законами, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що відображають об'єктивно існуючі закономірності створення та функціонування взаємопов'язаних між собою спеціальних державних органів — судів. До них можна віднести принципи та норми, що визначають взаємовідносини особи й судової влади; здійснення правосуддя тільки судом відповідно до закону; поєднання професійних і непрофесійних начал у здійсненні правосуддя; принцип єдності судової системи; принцип територіальності; принцип інстанційності; принцип фінансування судів з бюджету; ступінчастості; ієрархічності; доступності правосуддя тощо.

Отже, отримання знань з базової науки «Теорія держави і права» допомагає підготувати спеціалістів-правників для органів юстиції, судів, прокуратури, органів внутрішніх справ та ін., надає уявлення щодо побудови та функціонування судової системи України, справляє величезний вплив на розвиток юридичного мислення, надає можливість розуміти та розмежовувати юридичні терміни, тлумачити правові норми.

*Іванченко В.В., ст. викл.,
кафедра педагогіки та психології*

РОЛЬ МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГІВ ГІМНАЗИЧНОГО ЗАКЛАДУ 18–19 СТ. У ФОРМУВАННІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ СТАРШИХ УЧНІВ І ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦЬОГО ПРОЦЕСУ

Питання щодо формування на теренах сучасної України всебічно розвинутої, духовно і морально зорієнтованої молоді є важливим і актуальним для сучасних середніх навчальних закладів.

Велика заслуга у реалізації цих пріоритетних завдань належить гімназіям — «загальноосвітнім навчальним закладам I–III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів відповідно до профілю» [2, с. 81], в яких спеціально підібрані кваліфіковані педагоги, що вирізняються досконалими духовно-моральними якостями забезпечують «розвиток здібностей, обдарувань і талантів дітей», сприяють формуванню у них духовно-моральних цінностей [2, с. 81].

Перші систематизаційні спроби в забезпеченні всебічного розвитку своїх вихованців були здійснені ще в умовах зародження перших класових держав рабовласницького ладу.

Так, у Межиріччі не пізніше III тисячоліття до н.е. виник особливий освітній заклад — «єдуба», в якому шановані і, за мірками того часу, кваліфіковані шкільні вчителі — «умміа» не тільки викладали найсучасніші за тими уявленнями галузі знань, але й прагнули морально зорієнтувати своїх підлеглих [4, с. 456–457].

За матеріалами давньоєгипетських папірусних текстів, зокрема «Повчання Ахтоя, сина Дауфа», «Повчання Ані», тощо ми можемо дізнатися про рівень майстерності вчителів шкіл Середнього царства (існувало в межах 2250–2050 рр. до н.е.). У цих школах, що недарма називались «будинками життя», взаємозв'язок, який встановлювався між учнем і вчителем, нагадував взаємини «між батьком і сином, набуваючи передусім не родинного, а духовного статусу» [5, с. 312–314].

Лише в 2–3 ст. до н.е. з-поміж середньо освітніх навчальних закладів, що існували в Полісах Давньої Греції, найбільш популярним видом шкіл, де навчалась заміжна молодь віком 15–18 років, стають гімназії. На думку дослідників давньогрецької освіти, зокрема, Е. Цибата, П. Жирара, Г. Жураковського, грецькі республіки — поліси старанно піклувались про гімназії, зміцнюючи, як науковий, так і моральний авторитет їх.

За свідченням історика Дж. Вінца, в Афінах найбільш шанованими в колі гімнасій вважались, зокрема, Академія, Лікей, Кіносарг, Птолемеон, Діогеніон [1, с. 66–67]. Гімназії, назва яких походила від давньогрецького слова «gymnasion», з часом визначилось як «навчально-виховні заклади для заможних юнаків, які навчались політиці, філософії, літературі та займались гімнастикою». Психологічне навантаження на духовно-моральний етап гімназистів, за свідченням

античного автора Герода, несла як архітектурна привабливість більшості елліністичних гімнасій, досить витончено розроблена система заохочень, так і висока культура грецьких педагогів, їх почесне становище та авторитет у суспільстві [1, с. 71–72]. За активної участі гімнасичних вчителів, їх майстерності антична молодь успішно оволодівала «високими моральними достоїнствами, знаннями загальноосвітніх предметів», які греки в сукупності називали «найдейа», а давні філософи, тих, хто опановував «найдейа», називали «найкращим громадянином» [1, с. 57–63].

Елліністичні гімнасичні здобутки в подальшому успішно реалізовувались у школах риторів Риму, Візантії.

У 15–16 ст. навчальний план («*curriculum*») гуманістичної гімназії розроблений гуманістами епохи відродження успішно запроваджувався протестантськими школами, єзуїтськими колегіумами, зокрема Києво-Могилянським Колегіумом.

Одночасно навчально-виховну діяльність еллінських гімнасій нагадували запроваджені на Україні братські школи, які, на думку церковного діяча Гедеона Балабана, маючи авторитетні кадри, «прагнули навчити нашого благочестя» [3, с. 555–556].

Новогуманістичні ідеї часів Просвітництва сприяли покращенню діяльності і реформуванню середніх навчальних закладів, безпосередньо, і гімназій у 18–19 ст.

Так, у праці «Академічна гімназія в 18 ст. за рукописними документами архіву Академії наук графа Д.А. Толстого» йдеться, що діяльність відомих учених, політичних діячів, зокрема професора старовини Ф. Байєра, барона Кайзерлінга, графа К. Розумовського, М. Ломоносова, княгині Дашкової тощо у справі успішного функціонування як загальноосвітнього навчального закладу на теренах європейської частини Російської імперії — гімназій. З-поміж умов функціонування велика роль надавалась педагогічно-виховній майстерності вчительських кадрів.

Щодо ролі педагогів гімназичного закладу у справі формування ціннісної складової старших учнів 19 ст. зокрема, можна судити за матеріалами документів канцелярії піклувальника Київського навчального округу, Канцелярії Київського, Подільського, Волинського генерал-губернатора.

Так, серед умов щодо прийняття на посади вчителів гімназій, зокрема, згадуються «моральна та розумова зрілість».

А в Пояснювальній Записці до проекту освітянської реформи, що з'явилась в 1863 р., зокрема, вказано, що гімназичні викладачі покликані надати гімназістам «загальну освіту та сформувані ті ціннісні засади, які закладались в дитині її сім'єю»...

Разом з тим, у дореволюційній Росії необхідна кількість учителів для нормального функціонування середніх навчальних закладів буда обмежена, як і їх діяльність в умовах тогочасної імперської реакції.

У сучасних умовах побудови самостійної української держави актуальним постає питання досвіду освітянських заощаджень, зокрема діяльності педагогів гімназичного закладу 18–19 ст. щодо формування ціннісних засад старших гімназистів.

Література

1. Блаватская Т.В. Из истории греческой интеллигенции эллинистического времени. — М.: Изд-во «Наука», 1983 — 326 с.
2. Законодавчі акти України з питань освіти за станом на 1.04.04. р. Офіційне видання. — К.: Парламентське видавництво / Головна редакційна колегія за ред. С.М. Ніколаєнка. — 2004.
3. Історія української культури у п'яти томах. Т.2. Українська культура XIII — перша половина XVII століть. — К.: Вид-во «Наукова думка», 2001. — 848 с.
4. История Древнего Востока. Зарождение древнейших классовых обществ и первые очаги рабовладельческой цивилизации. 4.1. Месопотамия. — М.: Главн. ред. вост. лит. Изд-во «Наука», 1983. — 534 с.
5. Культура Древнего Египта / отв. ред. И.С. Кацнельсон. — М.: Главн. ред. вост. лит. Изд-во «Наука», 1975. — 444 с.

*Іваненко О.А., к.ю.н., старший викладач
кафедри цивільного та трудового права*

ПРИНЦИПИ НАУКОВОСТІ У ВИКЛАДАННІ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ

Сучасний український нотаріат перебуває в стані постійного пошуку та реформування. Протягом останніх п'ятнадцяти років була значно розширена компетенція нотаріусів у сфері їх професійної діяльності, встановлені нові організаційні форми її здійснення та додаткові гарантії.